

Άλλοθι ή βάση μεταρρυθμιστικών αλλαγών;

Ενα κρίσιμο ζήτημα που αφορά στην αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας, σύμφωνα με τις εξαγγελίες της κυβέρνησης, όπως και στην επενδυτική ανάκαμψη της χώρας, σχετίζεται με το κατά πόσο ένα τέτοιο εγχείρημα, μπορεί να αποφύγει τις συμπληγάδες του «μετέωρου τοπίου» των χρήσεων γης της χώρας.

Το σύστημα χωρικού σχεδιασμού -αναγκαίο και μη υποκαθιστούμενο θεσμικό υπόβαθρο κάθε αναπτυξιακής παρέμβασης- έχει ξεπεράσει τα όριά του. Αποτελεί κοινό τόπο, χαρακτηρίζεται από χρόνιες παθολογίες και αναποτελεσματικότητα, αδυνατώντας να προκαταβάλει τις χωρικές εξελίξεις, συρόμενο κατά κανόνα από αυτές.

Οι πάσης φύσεως «τακτοποιήσεις» -συμπεριλαμβανομένων των, κατά περιόδους, διακηρύξεων που αφορούν στην απόδοση καταπατημένων εκτάσεων του Δημοσίου στους καταπατητές- οι οποίες ακυρώνουν -αν όχι ευτελίζουν- κάθε έννοια σχεδιασμού, το πιστοποιούν.

Η κρίση που χαρακτηρίζει το αστικό φαινόμενο σήμερα, οξύνεται: κατάρρευση δημόσιου χώρου, περιστασιακά/οικιστικά μορφώματα, συγκρούσεις χρήσεων γης, εντεινόμενες (ενδο)αστικές ανισορροπίες, οξυνόμενη αστική ανέχεια και βία, ατμοσφαιρική ρύπανση, αισθητική υποβάθμιση, για να αναφερθούν οι χαρακτηριστικότερες εκφάνσεις της.

Το διαμέτρημα της κρίσης αυτής είναι σαφές, ότι δεν επιλύεται με (γενικού χαρακτήρα) Χωροταξικά Πλαίσια, που ενίοτε λειτουργούν ως άλλοθι, τόσο στην εκπλήρωση των επιταγών προς την ΕΕ και στη συμμόρφωση στη νομο-

του **ΣΤΑΥΡΟΥ Χρ. ΤΣΕΤΣΗ***

λογία του ΣτΕ ή ως προθέσεις πολιτικής παρακαταθήκης, αντί της λήψης κρίσιμων αποφάσεων πολιτικής.

Οι αντιφάσεις του συστήματος

Το όλο σύστημα που αφορά στη ρύθμιση χώρου, βρίθκει αντιφάσεων: Με επιχείρημα την προστασία του περιβάλλοντος ακυρώνεται μετά από προσφυγή στο ΣτΕ, το μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Ιδρύματος «Β. & Ε. Γουλανδρή», σχεδιασμένο από τον κορυφαίο Σινοαμερικανό αρχιτέκτονα I.M. Pei.

Από την άλλη, ο ουσιαστικός σχεδιασμός φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος -δύο όψεις του ίδιου νομίσματος- αγνοείται συστηματικά ή υπονομεύεται, οδηγώντας για δεκαετίες την οικιστική δυναμική, ιδίως στις περιόδους της «οικοδομικής ευφορίας», extra muros, με διατάξεις δόμησης βάσει παρεκκλίσεων και εκτός σχεδίου, ενίοτε «γκρίζας», για να τροφοδοτηθούν μετέπειτα οι νομιμοποιητικές διαδικασίες.

Τα ανωτέρω δεν είναι ανεξάρτητα από ιδεολογήματα που διέπουν την πρακτική. Το θεωρητικό υπόβαθρο της πολεοδομίας και της χωροταξικής οργάνωσης της επικράτειας γενικότερα, κινήθηκε στη «διαδρομή του εκκρεμούς», χωρίς να αποφευχθούν ιδεοληψίες και «μινιμαλιστικές» επιλογές: αφενός σε αντιλήψεις, μιας περιορισμένης, πλην υπαρκτής τάσης, αφορισμού κάθε μορφής νέας δόμησης, ακόμη και σε περιόδους ιδιαίτερα έντονων πιέσεων, αφετέρου σε μία άλλη, που υποστηρίζει τις μικρής κλίμακας ρυθμίσεις, ανεχόμενη, σε ακραίες περιπτώ-

σεις, ένα χωροταξικό «laissez faire».

Για να καταλήξει, τουλάχιστον ως ρεύμα σκέψης, στην ισορροπημένη και πραγματιστική προσέγγιση των παράλληλων παρεμβάσεων: λελογισμένες πολεοδομικές επεκτάσεις και ανάκτηση υφισταμένων αστικών ιστών.

Η μη ρύθμιση ενέχει κόστος: Οι εμφανείς σήμερα επιπτώσεις της επίμονης άρνησης της αυτονόησης προώθησης ενός (νέου τότε) Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας, άμα τη αναλήψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 (1997), το οποίο θα διασφάλιζε σχεδιαστικά και τις μετα-ολυμπιακές χρήσεις των εγκαταστάσεων -στο πρότυπο της Βαρκελώνης, του Τορίνου ή του Λονδίνου σήμερα- είναι δηλωτικές του εξαιρετικά υψηλού και πολύπλευρου κόστους της απουσίας σχεδιασμού, θέτοντας παράλληλα ένα επίκαιρο ερώτημα: Μπορούν οι πολεοδομικές παρεμβάσεις στο Φαληρικό Δέλτα ή στο Ελληνικό να έχουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και, στο μέτρο που ολοκληρωθούν, να μην αποτελέσουν «καθεδρικούς ναούς στην έρημο», ερήμην ενός Ρυθμιστικού Σχεδίου, που θα εξισορροπεί «νέες» κεντρικότητες εντός της Αττικής;

Ασυνέχεια: Ο αδύναμος κρίκος της πολεοδομίας

Είναι γεγονός, ότι αρκετά σχέδια χωροταξικών διευθετήσεων εκπονούνται. Ορισμένα, δε, θεσμοθετούνται, με περισσότερη ή λιγότερη προσέγγιση στους τεθέντες στόχους.

Πού πάσχει το όλο ζήτημα; Η αναφορά σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδεχομένως δίνει το μέτρο:

Ο καθορισμός χρήσεων γης και ρών της περι-αερολιμενικής περιοχής του «Ε. Βενιζέλος», μέ-

* Πολεοδόμος.

σω του υιοθετηθέντος ΓΠΣ του Δήμου Σπάτων, απέτρεψε χωροταξικές στρεβλώσεις από την εγκαθίδρυση ενός Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών, δίδοντας παράλληλα θεσμικά εργαλεία για την εγκαθίδρυση αναπτυξιακών δομών, όπως Επιχειρηματικό Πάρκο και Πάρκο Ερεύνης.

Η ολοκλήρωση του ΓΠΣ του Δήμου Αφάντου, διασφαλίζει το αναπτυξιακό τοπίο, που ενθυλαώνει το, προς αξιοποίηση, Γκολφ.

Τα εγκεκριμένα Σχέδια Ανάπτυξης/Αναβάθμισης των Δημοτικών Διαμερισμάτων του Δήμου Αθηναίων, διατυπώνουν σαφή μέτρα και στρατηγική βελτίωσης των κεντρικών περιοχών και των συνοικιών του.

Η προστασία και οι συνεπακόλουθες δεσμεύσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα, σε περιοχές «Φύση 2000», με χαρακτηριστικό το παράδειγμα της νήσου της Τήλου, ενσωματώνονται οργανικά ως πυλώνες σε ένα χωροταξικό σχέδιο, παράλληλα με τη στρατηγική ανάκτησης εγκαταλελειμμένων οικισμών.

Γιατί η ανατροπή ή μια αντιστροφή των τάσεων δεν είναι ορατή; Καταρχήν οι ρυθμίσεις καλύπτουν μέρος μόνον του εδάφους της επικράτειας.

Σε περίπτωση θεσμοθέτησης των χωροταξικών επεμβάσεων, το κενό, σε σημαντικό βαθμό, ανακύπτει από τη μη προώθηση επόμενων σταδίων: της εφαρμογής, η οποία λόγω των σκιοτενών διαδικασιών και των μεσο-/μακρο-πρόθεσμων οφελών, προϋποθέτει συ-

νέχεια πολιτικού ενδιαφέροντος, σαφές θεσμικό πλαίσιο και δομές στήριξης, που συνιστούν τον αδύναμο κρίκο, και οδηγούν σε έλλειμμα βιώσιμου χώρου και στρεβλή ανάπτυξη.

Στη δραματική υστέρηση των οποίων, προστίθεται στην τρέχουσα συγκυρία, η οικονομική ύφεση, η συρρίκνωση των δημόσιων επενδυτικών σχεδίων, αλλά και το έλλειμμα ενδιαφέροντος του ιδιωτικού τομέα για συμπράξεις με το Δημόσιο.

Ο μονόδρομος της μεταρρύθμισης

Η εποχή των προσδοκιών που καλλιεργούν οι διακηρύξεις και η προώθηση των, κατά κανόνα, περιμετρικών ως προς την ουσία της αειφορίας, Χωρικών Πλαισίων, θα πρέπει να δώσει τη θέση του σε μία ουσιαστική Χωροταξική Πολιτική.

Η γενική κρίση, για την οποία η κατischύουσα πολεοδομική πρακτική δεν είναι αμέτοχη, αποτελεί έναν επιπρόσθετο λόγο, αφού οι παθογένειες του χώρου, διαβρώνουν τη συνολική ανταγωνιστικότητα.

Παράλληλα, κρίσιμα γεωπολιτικά δεδομένα και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλάζουν: ο αναδυόμενος χώρος της Γηραιάς Ηπείρου και ειδικότερα ο περιφερειακός της, με τη μετεξέλιξη βασικών της πολιτικών, εισέρχεται σε νέα περίοδο, λιγότερο επιδοτούμενη: Η διαρθρωτική πολιτική, που συμβάλλει από τη δεκαετία του '80 στην (επαν)ισορροπία του χώ-

ρου, τροποποιείται μετά το 2013, περιορίζοντας πιθανότατα τις ενισχύσεις στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του χώρου της ελληνικής επικράτειας.

Όπως και η Κοινή Αγροτική Πολιτική, βασικός πυλώνας της συγκράτησης του αγροτικού πληθυσμού. Ο στόχος της εδαφικής συνοχής, με λιγότερη στήριξη των τεχνικών αυτοχρηματοδότησης λόγω κρίσης του τραπεζικού συστήματος, θέτει νέα δεδομένα προς διερεύνηση.

Η μεταρρύθμιση του όλου συστήματος χωροταξίας, αποτελεί τη μόνη εναλλακτική. Με πρώτο βήμα την απόδοση σαφών κατευθύνσεων, ουσιαστικών εργαλείων, δομών και μέσων, για ένα σύγχρονο αναπτυξιακό αρχέτυπο για το χώρο, σε μεσο-/μακρο-πρόθεσμο ορίζοντα.

Για κάποιες περιπτώσεις σχεδίων, υπάρχει ασφαλώς το προηγούμενο του θεσμικού πλαισίου των Ολυμπιακών Αγώνων. Όμως η ανάπτυξη δεν μπορεί να αφορά ένα περιορισμένο αριθμό θυλάκων. Κάθε χωροταξικό εγχείρημα που δεν μεταρρυθμίζει, δεν προωθήσει τομές στους συντελεστές εκείνους που διαμορφώνουν μία αστική πραγματικότητα -συνταγματική, θεσμική, διοικητική, πόρων, εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο- καταλήγει σε ρητορική ή ημίμετρα, μετεωρίζοντας ή και ακυρώνοντας αναπτυξιακές ενέργειες και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών.

Η ενέργεια κενού

του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΚΙΟΚΑ***

Η πυκνότητα της ενέργειας κενού στο σύμπαν είναι μία σταθερά, σχεδόν μηδενική, ενώ η κβαντική μηχανική προβλέπει ότι είναι άπειρη.

Η ενέργεια κενού αναδύεται από το άθροισμα άπειρου αριθμού κυμάτων διαφορετικών συχνοτήτων και μηδενικής ενέργειας σε κάθε περιοχή του συνεχούς κενού χώρου, όπου το ιξώδες είναι μηδέν:

$$E = \hbar f df = \hbar f^2/2 + C \quad (1)$$

$$E = \dot{C} \quad (2)$$

$$(1) \wedge (2) \rightarrow \hbar f^2/2 + C = C \rightarrow \hbar = 0$$

*ΠΜ ΑΠΘ

Για τους συντάκτες του «Επωνύμως»

Το «Ενημερωτικό Δελτίο», σ' αυτές τις σελίδες, δημοσιεύει κείμενα με απόψεις επί θεμάτων, τα οποία έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με την επιστήμη, το έργο και τα επαγγελματικά ζητήματα των μηχανικών. Δε δημοσιεύονται σ' αυτές τις σελίδες εισηγήσεις σε Συνέδρια, Ημερίδες κ.ά. που έχουν θέση σε άλλες εκδόσεις του ΤΕΕ. Η έκταση των κειμένων γι' αυτή τη «στήλη» δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από 1.300 λέξεις, ενώ είναι δυνατόν να συνοδεύονται από φωτογραφίες ή σχέδια που συνδέονται άμεσα με το κείμενο.

Η Σύνταξη του περιοδικού διατηρεί το δικαίωμα της δημοσίευσης ή όχι των κειμένων που αποστέλλονται, όπως επίσης να παραπέμψει στις Επιστημονικές Επιτροπές του ΤΕΕ θέματα, τα οποία δεν μπορούν να κριθούν με δημοσιογραφικά κριτήρια. Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται. Τα κείμενα, φωτογραφίες και σχέδια θα πρέπει να αποστέλλονται στο e-mail: deltio-yli@central.tee.gr